

Galàxies llunyanes

ELS JOCS I LES JOGUINES S'HAN GLOBALITZAT: SÓN ELS MATEIXOS ARREU D'OCCIDENT. AIXÒ NO SUPOSA CAP NOVETAT. ENCARA QUE PUGUI SEMBLAR UN CANVI ESPECTACULAR, ES TRACTA D'UN RETORN A UN ESTADI ANTROPOLÒGIC REMOT.

El passat dia de Sant Esteve vaig mantenir una llarga conversa amb una persona a qui no veia des de feia anys. Ens vam trobar casualment a la tarda, i vam fer un cafè en un dels raríssims bars que estaven oberts prop de casa meva. Vam parlar d'això i d'allò altre. Un comentari seu m'ha portat a escriure aquest article. "Abans –em va dir– quan venien els meus oncles de Bèlgica per passar el Nadal a Barcelona, a començament de la dècada del 1970, les joguines que em portaven no tenien res a veure amb les que hi havia aquí. Ahir, en canvi, les meves filles i els seus cosins, nascuts a Brussel·les, es van intercanviar regals que eren absolutament iguals. Cap diferència: els mateixos jocs per a les mateixes consoles. Viuen al mateix món, mentre que els seus pares i jo, fa 35 anys, habitàvem galàxies diferents i llunyaníssimes".

Anem cap a una cultura planetària unificada? Si observem la desconcertant homogeneïtat dels gustos juvenils arreu del món, l'aclaparador domini de la llengua anglesa en les noves tecnologies o la universalització de certs tipus de productes gastronòmics que abans eren estrictament locals, podríem inferir que sí. Els adolescents de Burjassot i els de Hong Kong, els de Buenos Aires i els d'Estocolm, els de La Almunia de Doña Godina i els de Tel Aviv veuen les mateixes sèries de televisió nord-americanes, els mateixos dibuixos animats japonesos i escolten les mateixes melodies del pop britànic. Senten entusiasme per les mateixes hamburgueses, per les mateixes pizzes congelades i els mateixos refrescos, senten atracció per les mateixes marques de roba, porten les mateixes sabatilles esportives, etc. La llista seria molt llarga i inclou, òbviament, els jocs virtuals a què feia refe-

FERRAN
SÁEZ MATEU

rència el meu amic fa uns dies. Vist així, sembla que la inferència que hem assenyalat abans –és a dir, que anem cap a una cultura planetària unificada– és correcta i, per tant, respon positivament a la pregunta que guia aquesta taula rodona.

Jo penso, ben al contrari, que la resposta no és tan senzilla. Seguim, però, amb la formulació inicial de la nostra pregunta: *anem* cap a una cultura planetària unificada? En un sentit estricte, tenint en compte les darreres aportacions de l'antropologia cultural, de l'arqueologia o de la paleontologia, la resposta hauria de ser exactament aquesta: no. Efectivament, no anem cap a una cultura planetària unificada... si no que hi tornem. El matis va molt més enllà del canvi d'un verb, i té implicacions gravíssimes. En un cas hauríem de

parlar d'evolució o progressió i en l'altre, en canvi, d'involució o regressió. Vull dir amb tot això que en la resposta a aquesta pregunta –o fins i tot en la seva mateixa formulació– estem decidint, en realitat, si estem avançant o estem reculant, si estem endinsant-nos en un nou graó civilitzatori o bé estem retornant a un altre ja superat històricament. La cultura planetària unificada no és cap novetat: al contrari, és l'estadi més remot de què provenim. Repeteixo que això no és cap hipòtesi quimèrica ni cap joc de paraules, sinó una conclusió basada en evidències científiques de molt diversa procedència.

Al Paleolític, els resultats de la manipulació humana d'ossos, pedres i altres materials, són exactament iguals a tot Europa, al nord d'Àfrica o la península aràbiga. A l'anomenada Edat del Ferro (és a dir, al segle XIII abans de l'Era Cristiana, aproximadament) trobem enterraments en forma d'urnes de ceràmica de la mateixa forma i grandària en llocs tan allunyats com Bulgària i el meu poble, que és la Granja d'Escarp, al Segrià. I la primitiva producció de foc per fricció és comuna a la Xina i a Austràlia, a Àfrica i Amèrica. L'origen més primitiu de l'ésser humà s'ha de situar, doncs, en el context d'una cultura planetària unificada, en el sentit més literal de l'expressió. Per tant, actualment no podem dir que *hi anem* sinó que *hi tornem*. Una altra cosa seria afegir un seguit de judicis de valor sobre aquest retorn, però no crec que serveixi de gran cosa. A la dècada dels 70, o abans, els nens de la Catalunya profunda, com era el meu cas, i els de l'Europa civilitzada vivíem en galàxies molt llunyanes. Ara ja no és així. No crec que ens hagi de preocupar gaire, tot plegat.

Escriptor i professor a la URL